

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра адміністративного права та процесу факультету № 1

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

із навчальної дисципліни «Адміністративна відповідальність»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (поліцейські)

Кам'янець-Подільський -2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 16.08.2023р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри адміністративного права та процесу
факультету № 1 (*протокол від 09.08.2023р. № 17*)

Розробники:

Завідувач кафедри, д.ю.н., професор Салманова О.Ю.
Викладач кафедри, доктор філософії Комзюк А.В.

Рецензенти:

1. Старший викладач кафедри філософії та суспільних наук Полтавського державного медичного університету кандидат юридичних наук Липій Є.А.
2. Професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., доцент Попова С.М.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1: Правові засади адміністративної відповідальності	10	2	0	0	0	8	залік
Тема № 2: Адміністративне правопорушення (проступок): поняття, ознаки, юридичний склад	10	2	2	0	0	6	
Тема № 3: Система адміністративних правопорушень за об'єктом посягання	14	2	2	2	0	8	
Тема № 4: Система адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладення	12	2	2	0	0	8	
Тема № 5: Загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення	12	2	2	0	0	8	
Тема № 6: Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення	10	2	2	0	0	6	
Тема № 7. Правовий статус інших учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення	10	2	0	0	0	8	
Тема № 8: Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (порушення справи про АПП, її розгляд та винесення рішення)	14	2	2	2	0	8	
ТЕМА № 9. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення)	12	2	0	2	0	8	
Тема № 10: Адміністративна юрисдикція Національної поліції України	16	2	2	4	0	8	
Разом	120	20	14	10	0	76	

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1: Правові засади адміністративної відповідальності	10	0	0	0	0	10	залік
Тема № 2: Адміністративне правопорушення (проступок): поняття, ознаки, юридичний склад	10	2	0	0	0	8	
Тема № 3: Система адміністративних правопорушень за об’єктом посягання	14	0	0	0	0	14	
Тема № 4: Система адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладення	12	0	2	0	0	10	
Тема № 5: Загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення	12	2	2	0	0	8	
Тема № 6: Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення	10	0	0	0	0	10	
Тема № 7. Правовий статус інших учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення	10	0	0	0	0	10	
Тема № 8: Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (порушення справи про АПП, її розгляд та винесення рішення)	14	0	0	0	0	14	
ТЕМА № 9. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення)	12	0	0	0	0	12	
Тема № 10: Адміністративна юрисдикція Національної поліції України	16	0	0	4	0	12	
Разом	120	4	4	4	0	108	

2. Методичні вказівки до семінарських (практичних, лабораторних) занять

ТЕМА № 2. Адміністративне правопорушення (проступок): поняття, ознаки, юридичний склад

Семінарське заняття: Адміністративне правопорушення (проступок): поняття, ознаки, юридичний склад

Навчальна мета заняття: сформулювати поняття: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення (проступок); проаналізувати структуру та види складів АПП; визначити обставини, що виключають адміністративну відповідальність, та випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, принципи та правове регулювання адміністративної відповідальності. Законодавчі акти, що регулюють відносини адміністративної відповідальності.
2. Поняття та ознаки адміністративного проступку
3. Структура складу адміністративного проступку. Види складів. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
4. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
5. Особливості адміністративної відповідальності деяких спеціальних суб'єктів.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання слухачі повинні встановити поняття адміністративної відповідальності, охарактеризувати її принципи та проаналізувати правове регулювання адміністративної відповідальності. З цією метою їм пропонується ознайомитися із законодавчими актами, що регулюють вказаний вид юридичної відповідальності.

Під час вивчення *другого* питання слухачі повинні вивчити поняття адміністративного проступку, встановити та проаналізувати його характерні ознаки.

Під час вивчення *третього* питання слухачі мають вивчити структуру складу адміністративного проступку, ознайомитись з видом складів цього виду правопорушення, використовуючи Кодекс України про адміністративні правопорушення встановити та проаналізувати обставини, що виключають адміністративну відповідальність.

Під час вивчення *четвертого* питання слухачі повинні проаналізувати особливості кожного виду юридичної відповідальності та навчитися відмежовувати адміністративну відповідальність від інших видів юридичної відповідальності.

Під час вивчення *п'ятого* питання слухачі повинні використовуючи Кодекс України про адміністративні правопорушення визначити коло спеціальних суб'єктів адміністративної відповідальності та ознайомитись з їх особливостями.

Підготувати цільові виступи:

1. Історія розвитку законодавства про адміністративну відповідальність. Правове регулювання адміністративної відповідальності у сучасний період.
2. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності осіб, на яких розповсюджується дія дисциплінарних статутів та положень про дисципліну.
3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх.
4. Законодавство України про адміністративні правопорушення, структура КУпАП. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32;].

ТЕМА № 3. Система адміністративних правопорушень за об'єктом посягання.

Семінарське заняття: Система адміністративних правопорушень за об'єктом посягання.

Навчальна мета заняття: навчитися визначати елементи складу адміністративного правопорушення за статтями КУпАП.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення.
2. Адміністративні правопорушення, що посягають на власність.
3. Адміністративні правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* навчального питання слухачам необхідно за допомогою положень КУпАП виділити та класифікувати адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення.

Під час вивчення *другого* навчального питання слухачам необхідно встановити та проаналізувати юридичний склад адміністративних правопорушень, що посягають на власність.

Під час вивчення *третього* навчального питання слухачам необхідно визначити та охарактеризувати особливості юридичного складу адміністративних правопорушень адміністративних правопорушень в сфері забезпечення дорожнього руху.

Підготувати відповіді на додаткові питання:

1. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44 КУпАП.
2. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 51 КУпАП.
3. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 122 КУпАП.

Підготувати цільові виступи:

1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень в галузі охорони праці і здоров'я населення.
2. Загальна характеристика адміністративних правопорушень, що посягають на власність.
3. Загальна характеристика адміністративних правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

Практичне заняття: Система адміністративних правопорушень за об'єктом посягання

Навчальна мета заняття: навчитися визначати елементи складу адміністративного правопорушення за статтями КУпАП.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення ауд.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень в галузі охорони праці і здоров'я населення.
2. Загальна характеристика адміністративних правопорушень, що посягають на власність.
3. Загальна характеристика адміністративних правопорушень в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття за темою «Система адміністративних правопорушень за об'єктом посягання» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про адміністративну відповідальність, її ознаки, принципи та правове регулювання.

Попереднє семінарське заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративний проступок, склад адміністративного проступку, об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона і суб'єкт АПП.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з визначення ознак адміністративного проступку за якими проводиться відмежування АПП від злочинів, кримінальних та дисциплінарних проступків; елементів складу адміністративного правопорушення, для розмежовуються АПП між собою.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень в галузі охорони праці і здоров'я населення.

Виконати письмове завдання:

До поліцейських звернулися громадяни багатопверхового будинку з проханням заспокоїти сусідів, які у недільний ранок голосно сваряться на подвір'ї. Під час опитування було встановлено, що гр. Манченко звинувачує сусіда гр. Романенко у викраденні в неї з сумки, яку вона залишила на лавці біля під'їзду, грошей в сумі 90 грн. Сусіди підтвердили, що бачили, як гр. Романенко брав сумку в руки, поки гр. Манченко вернулась до дому за годинником.

Поліцейськими було запропоновано гр. Романенко вивернути кишені. В результаті огляду правопорушник витягнув дрібні гроші в сумі 85 грн., а також 1 таблетку трамадолу по 0,25 яку добровільно віддав працівникам поліції.

Здійсність юридичний аналіз ситуації:

1. Чи можемо кваліфікувати дії гр. Романенко за статтями 44 та 51 КУпАП?
2. За якими статтями КУпАП буде складений протокол про адміністративне правопорушення?
3. Чи є підстави для звільнення гр. Романенко від адміністративної відповідальності?
4. Як визначити невеликий розмір наркотичних засобів та психотропних речовин?
5. Як вирахувати дрібну вартість викраденого чужого майна? Якої суми гривень вона не може перевищувати?
6. Які заходи забезпечення провадження відповідно до ст. 260 КУпАП мають вжити поліцейські, документуючи правопорушення.
7. Які ознаки свідчать про факт вживання наркотичних засобів та психотропних речовин?

2. Загальна характеристика адміністративних правопорушень, що посягають на власність.

Необхідно проаналізувати статті Особливої частини Розділу II КУпАП та вирішити задачу:

На камері відеонагляду охоронець магазину АТБ помітив як чоловік бере з полки пляшку ігристого вина та ховає її у комір куртки. Біля виходу з магазину чоловік був затриманий охоронцем, який вилучив у невідомого викрадену пляшку. Після перевірки було встановлено, що вартість пляшки вина на момент викрадення становила 350 грн. Охоронці магазину викликали наряд поліції, після чого поліцейськими було складено протокол про адміністративне правопорушення за ст. 51 КУпАП.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Чи наявний у вказаній протиправній дії склад адміністративного правопорушення.

Питання :

1. Як вирахувати дрібну вартість викраденого чужого майна? Якої суми гривень вона не може перевищувати?
2. Які заходи забезпечення провадження відповідно до ст. 260 КУпАП мають вжити поліцейські, документуючи правопорушення.

3. Загальна характеристика адміністративних правопорушень в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Необхідно проаналізувати статті 10, 11, 21, 22, 24, 122, 130, 260-263 КУпАП. Надайте відповіді на такі запитання:

1. Визначити нормативні, фактичні та документальні підстави адміністративної відповідальності.
2. Дати характеристику об'єктивної сторони правопорушення.
3. Чи є можливим вчинення цього правопорушення з необережності?
4. Чи можлива за таке діяння бути кримінальна відповідальність?
5. Які види заходів забезпечення провадження можуть бути застосовані в цій ситуації?
6. Чи може поліцейський звільнити водія від відповідальності?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ознаки та елементи складу адміністративного правопорушення, змодельовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами, встановлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки АПП, підготовлено мотивоване рішення, відпрацьовано навички кваліфікації АПП.

ТЕМА № 4. Система адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладення.

Семінарське заняття: Система адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладення

Навчальна мета заняття: визначити загальні правила накладення адміністративних стягнень; визначити обставини, що пом'якшують та

обтяжують адміністративну відповідальність; визначити порядок відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням.
Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Види адміністративних стягнень, їх характеристика. Основні і додаткові стягнення.
2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
3. Накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* навчального питання слухачам необхідно проаналізувати положення ст. 24 та 25 КУпАП та охарактеризувати систему адміністративних стягнень, а також визначити які з них можуть і основними, і додатковими.

Під час вивчення *другого* навчального питання слухачам необхідно вивчити та проаналізувати загальні правила накладення адміністративних стягнень.

Під час вивчення *третього* навчального питання слухачі повинні ознайомитись із правилами накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.

Підготувати відповіді на додаткові питання:

1. Обставини, що пом'якшують і обтяжують адміністративну відповідальність.
2. Порядок обчислення строків адміністративних стягнень. Строки накладення адміністративних стягнень.
3. Погашення адміністративних стягнень.

Підготувати цільові виступи:

1. Адміністративне видворення за межі України іноземних громадян та осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень.
2. Покладення обов'язку відшкодувати шкоду, заподіяну адміністративним правопорушенням.
3. Обставини, що пом'якшують і обтяжують адміністративну відповідальність.
4. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

ТЕМА № 5. Загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Семінарське заняття. Загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати поняття, завдання, принципи і правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, завдання, принципи і правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Обставини, що виключають провадження в справах про адміністративні правопорушення.
3. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Методичні вказівки.

Під час вивчення *першого* питання слухачам необхідно проаналізувати норми КУпАП та визначити поняття провадження у справах про адміністративні правопорушення, охарактеризувати його принципи, встановити правове регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення та ознайомитись з відповідними нормативно – правовими актами.

Під час вивчення *другого* питання слухачам необхідно встановити обставини, що виключають провадження у справах про адміністративні правопорушення та проаналізувати ситуації, коли вони мають місце.

Під час вивчення *третього* питання слухачам пропонується ознайомитись з нормами КУпАП та проаналізувати правову природу заходів забезпечення провадження, встановити їх систему та охарактеризувати кожен з них.

Підготувати цільові виступи:

1. Докази та доказування в справі про адміністративне правопорушення, їх поняття, джерела та оцінка.
2. Особливості застосування доставлення правопорушника від адміністративного затримання.

[1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

ТЕМА № 6. Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Семінарське заняття: Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати систему органів (посадових осіб), уповноважених розглядати адміністративні правопорушення.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття адміністративної юрисдикції. Система органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення.

2. Поняття та види підвідомчості справ про адміністративні правопорушення.

3. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення Національній поліції України.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання слухачам необхідно встановити та проаналізувати поняття адміністративної юрисдикції та визначити систему органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Під час вивчення *другого* питання слухачам необхідно ознайомитись з поняттям підвідомчості справ про адміністративні правопорушення та охарактеризувати їх види.

Під час вивчення *третього* питання необхідно проаналізувати положення ст. 222 КУпАП та визначити склади адміністративних правопорушень, які уповноважені розглядати органи Національної поліції.

Підготувати відповіді на додаткові питання:

1. Поняття адміністративної юрисдикції.

2. Порядок утворення колегіальних органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, правомочність їх засідань.

3. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення адміністративним комісіям та виконавчим комітетам (виконавчим органам) сільських, селищних, міських рад.

***Література:* [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32;].**

ТЕМА № 8. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (порушення справи про АПП, її розгляд та винесення рішення)

Семінарське заняття: Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (порушення справи про АПП, її розгляд та винесення рішення)

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Порушення справи і попереднє з'ясування її обставин.
3. Розгляд справи і винесення постанови.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання слухачам необхідно встановити поняття стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення, визначити їх види та охарактеризувати особливості кожної з них.

Під час вивчення *другого* питання слухачам необхідно детально охарактеризувати таку стадію провадження у справах про адміністративні правопорушення як порушення справи і попереднє з'ясування її обставин.

Під час вивчення *третього* питання слухачам необхідно проаналізувати особливості стадії розгляд справи і винесення постанови по ній.

Підготувати відповіді на додаткові питання:

1. Обставини, що виключають провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх поняття, джерела та оцінка.
3. Кваліфікація адміністративних правопорушень.

Підготувати реферати:

1. Поняття, завдання, принципи і правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Учасники провадження в справах про адміністративні правопорушення, їх правовий статус.

Література [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32].

Практичне заняття: Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (порушення справи про АПП, її розгляд та винесення рішення)

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати алгоритм дій уповноваженої особи на кожній стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення – ауд.

Навчальні питання:

1. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення і порядок його складення.
2. Зміст та види постанови по справі про адміністративне правопорушення.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

План проведення заняття:

I. Проведення вступу до практичного заняття за темою «Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення, його правове регулювання.

Попередні семінарське заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративний проступок, склад адміністративного проступку, поняття, принципи провадження в справах про АПП.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з розмежування стадій провадження в справах про АПП.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення і порядок його складення.

Ситуація:

Громадянин Нестеров розпивав алкогольні напої у міському парку. Знаходячись у стані алкогольного сп'яніння нецензурно висловлювався на адресу прохожих, які робили йому зауваження. За викликом небайдужого громадянина Іщенко, наряд патрульної поліції пред'явив вимогу щодо негайного припинення протиправної поведінки, на що Нестеров не реагував, більш того, почав образливо висловлюватися на адресу поліцейських.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Кваліфікуйте дії гр-на Нестерова. Складіть протокол про адміністративне правопорушення за вчиненими АПП.

2. Зміст та види постанови по справі про адміністративне правопорушення. Стаття 122 КУпАП:

Порушення правил проїзду перехресть, зупинок транспортних засобів загального користування, проїзд на заборонний сигнал світлофора або жест регулювальника, порушення правил обгону і зустрічного роз'їзду, безпечної дистанції або інтервалу, розташування транспортних засобів на проїзній частині, порушення правил руху автомагістралями, користування зовнішніми освітлювальними приладами або попереджувальними сигналами при початку руху чи зміні його напрямку, використання цих приладів та їх переобладнання з порушенням вимог відповідних стандартів, користування під час руху транспортного засобу засобами зв'язку, не обладнаними технічними пристроями, що дозволяють вести перемови без допомоги рук (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання), а так само порушення правил навчальної їзди, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Особа вчинила правопорушення 20 липня 2021 року

Дати відповіді на такі запитання:

1. Визначити нормативні, фактичні та документальні підстави адміністративної відповідальності.
2. Дати характеристику об'єктивної сторони правопорушення.
3. Визначити строки притягнення особи до адміністративної відповідальності
4. Які обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення, можуть виникнути в цій ситуації?
5. Визначити алгоритм дій поліцейського.
6. Складіть постанову про накладення адміністративного стягнення.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ознаки та елементи складу адміністративного правопорушення, змодульовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами, встановлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки АПП, підготовлено мотивоване рішення, відпрацьовано навички кваліфікації АПП.

Тема № 9. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення).

Практичне заняття. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення (оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення).

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати алгоритм дій уповноваженої особи на кожній стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення - ауд.

Навчальні питання:

1. Оскарження постанови і перегляд справи.
2. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

План проведення заняття:

I. Проведення вступу до практичного заняття за темою «Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення» (оскарження постанови, виконання постанови про накладення адміністративного стягнення) розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення, його правове регулювання.

Попередні семінарське заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративний проступок, склад адміністративного проступку, поняття, принципи провадження в справах про АПП, зміст протоколу про адміністративне правопорушення, зміст постанови про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з розмежування стадій провадження в справах про АПП.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1.Оскарження постанови та перегляд справи.

Ситуація:

Громадянин Мальков розпивав пиво у міському парку, помістивши перед цим пляшку у паперовий пакет. Наряд патрульної поліції роз'яснив гр. Малькову, що його дії містять у собі склад адміністративного правопорушення, на що він їм відповів, що він помістив пляшку у непрозорий пакет, і взагалі у

плящі не пиво, і що він не згоден, що є правопорушником. Після цього працівники поліції склали відносно гр. Малькова протокол про адміністративне правопорушення за ст. 178 КУпАП та винесли постанову про притягнення особи до адміністративної відповідальності. На що гр. Мальков заявив, що не згоден з такою ситуацією та буде оскаржувати факт притягнення його до адміністративної відповідальності.

1. Кваліфікуйте дії гр-на Нестерова.
2. Чи правомірними були дії патрульних поліцейських?
3. Який порядок оскарження постанови про притягнення особи до адміністративної відповідальності у даному випадку?

2. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Проаналізувати норми КУпАП та дати відповіді на наступні питання:

1. Особливості провадження щодо виконання постанови про накладення попередження.
2. Особливості провадження щодо виконання постанови про накладення попередження.
3. Особливості провадження щодо виконання постанови про накладення штрафу.
4. Складіть постанову про накладення адміністративного стягнення.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ознаки та елементи складу адміністративного правопорушення, змодельовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами, встановлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки АПП, підготовлено мотивоване рішення, відпрацьовано навички кваліфікації АПП

ТЕМА № 10. Адміністративна юрисдикція Національної поліції України

Семінарське заняття: Адміністративна юрисдикція Національної поліції України

Навчальна мета заняття: проаналізувати особливості правового регулювання діяльності Національної поліції України в сфері адміністративно-деліктних правовідносин.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Правове регулювання діяльності Національної поліції України в сфері адміністративно-деліктних правовідносин.
2. Особливості Національної поліції України як суб'єкта, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення.
3. Адміністративно-юрисдикційні повноваження поліції.

Методичні вказівки:

Під час вивчення **першого** питання слухачам необхідно встановити особливості нормативно – правового регулювання діяльності Національної поліції України в сфері адміністративно – деліктних правовідносин.

Під час вивчення **другого** питання слухачам необхідно ознайомитись з особливостями діяльності Національної поліції України як суб'єкта, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Під час вивчення **третього** питання слухачам необхідно встановити коло адміністративно – юрисдикційних повноважень поліції.

Підготувати відповіді на додаткові питання:

1. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення Національній поліції України.
2. Протокольне оформлення поліцейськими адміністративного затримання, огляду та вилучення речей і документів.
3. Особливості винесення поліцією постанови про накладення адміністративних стягнень на місці вчинення правопорушення.

Підготувати реферати (цільові виступи):

1. Правове регулювання повноважень органів та підрозділів НПУ щодо складення процесуальних документів в справах про АПП.
2. Випадки, коли протоколи про адміністративні правопорушення не складаються.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

Практичне заняття: Адміністративна юрисдикція Національної поліції України

Навчальна мета заняття: проаналізувати ЗУ «Про Національну поліцію», статті КУпАП, положення Інструкцій МВС України, з'ясувати алгоритм дій працівників поліції щодо документування адміністративних правопорушень.

Кількість годин – 4 год.

Місце проведення – ауд.

Навчальні питання:

1. Повноваження органів та підрозділів НПУ щодо складення процесуальних документів в справах про АПП.
2. Правові вимоги до протоколу про адміністративне правопорушення, який складається працівниками поліції. Випадки, коли протоколи про адміністративні правопорушення не складаються.
3. Види та зміст постанови уповноваженої особи поліції в справі про адміністративне правопорушення.

Література: [1, С. 368-390; 3 С. 170-192; 5, С. 429-470; 13; 19; 23; 32; 40; 44].

План проведення заняття:

I. Проведення вступу до практичного заняття за темою «Адміністративна юрисдикція Національної поліції України» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про загальні положення провадження в справах про адміністративні правопорушення, його правове регулювання.

Попереднє семінарське заняття за вказаною темою дозволило курсантам визначити основні нормативно-правові акти, які регулюють діяльність Національної поліції України щодо здійснення провадження в справах про АПП.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок зі складання процесуальних документів в справах про АПП.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Повноваження органів та підрозділів НПУ щодо складання процесуальних документів в справах про АПП.

О 20.15 24 січня 2019 року гр. Кузьменко В.Б. розпивав горілку, сидячи на паркані у парку Шевченко. На вимогу поліцейських припинити розпивання спиртних напоїв в громадському місці не реагував. В поясненні в протоколі про адміністративне правопорушення, що був складений поліцейськими патрульної служби, зазначив, що хотів пом'янути сусіда, що загинув в АТО.

Завдання. На підставі фабули навчальної ситуації скласти постанову у справі по адміністративне правопорушення про накладення адміністративного стягнення.

2. Правові вимоги до протоколу про адміністративне правопорушення, який складається працівниками поліції. Випадки, коли протоколи про адміністративні правопорушення не складаються.

Проаналізувати ст. 258 КУпАП та самостійно змоделювати практичну ситуацію, коли складення протоколу є необов'язковим. Вирішити разом із навчальною групою.

3. Види та зміст постанови уповноваженої особи поліції в справі про адміністративне правопорушення.

Завдання 1. Проаналізувати статтю 156 КУпАП. Надати відповіді на питання:

Які законом визначено підстави для притягнення яких осіб до адміністративної відповідальності за ч.1 ст. 156?

В яких місцях роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами заборонена?

В яких місцях роздрібна торгівля пивом (крім безалкогольного), алкогольними, слабоалкогольними напоями або тютюновими виробами дозволяється?

За якою частиною статті яка особа буде нести відповідальність за продажу сигарет у пачках на привокзальній площі з рук?

Які підстави для притягнення особи до відповідальності за ч.4 ст. 156 КУпАП?

За які протиправні діяння за ст. 156 може бути притягнута до відповідальності неповнолітня особа?

Скласти постанову про накладення адміністративного стягнення.

Завдання 2. Проаналізувати статтю 154 КУпАП.

Надати відповіді на питання:

Яких правил тримання собак і котів мають дотримуватись громадяни?

Які ви знаєте правила вихулу собак і котів?

Які засоби використовуються поліцейськими для відбиття нападу та знешкодження тварини?

Які особи можуть бути притягнені до відповідальності за ст. 154 КУпАП?

Які процесуальні документи складаються у разі документування правопорушення за ч.1 ст.154?

Які процесуальні документи складаються у разі документування правопорушення за ч.2 ст.154?

На кого буде складений протокол, якщо правила вихулу собак порушив неповнолітній?

Яким органом розглядається справа про адміністративне правопорушення?

Протягом якого терміну розглядається справа уповноваженим органом з моменту отримання матеріалів про адміністративне правопорушення?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ознаки та елементи складу адміністративного правопорушення, змодульовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами, встановлено об'єктивні та суб'єктивні ознаки АПП, підготовлено мотивоване рішення, відпрацьовано навички кваліфікації АПП та складення процесуальних документів (протоколів АПП та постанови про накладення адміністративного стягнення).

2. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в інтернеті

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України [Текст]: зі змінами та доповненнями : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України : від 6 лип. 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Митний кодекс України: Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
5. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права [Електронний ресурс]: міжнародно-правовий документ прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року № A/RES/2200 A (XXI) // Офіційний веб-сайт верховної ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України : від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 лип. 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 2509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
8. Про безоплатну правову допомогу : Закон України : від 2 черв. 2011 р. № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Верховна Рада України; Закон від 08.07.2011 № 3671-VI // Відомості Верховної Ради України від 20.04.2012 — 2012 р., № 16, стор. 702, стаття 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
10. Про виконавче провадження : Закон України : від 2 червня 2016 року № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст.542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
11. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України Закон від 25.03.1992 № 2232-XII // : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
12. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України : від 5 черв. 2013 р. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 17. – Ст. 1919. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4901-17>

13. Про громадські об'єднання: Верховна Рада України; Закон від 22.03.2012 № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України від 04.01.2013 — 2013 р., № 1, стор. 2, стаття 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
14. Про державний кордон України [Текст]: зі змінами та доповненнями: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 27. - Ст.384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
15. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
16. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
17. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-BP. // URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
19. Про місцеві державні адміністрації : Закон України : від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 3190. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
20. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
21. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15 березня 2018 р. № 2337-VIII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
22. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : закон від 22.09.2011 № 3773-VI. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
23. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 15, ст.232. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>
24. Про Службу безпеки України [Текст]: зі змінами та доповненнями: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 27. - Ст.382. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
25. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 33. – Ст. 175. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
26. Про статус депутатів місцевих рад: Верховна Рада України; Закон від 11.07.2002 № 93-IV // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 — 2002 р., № 40, стаття 290. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>
27. Про статус народного депутата України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 3. – Ст. 18. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
28. Про судовий збір : Закон України від 8 лип. 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 14. – Ст. 87. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

29. Про судоустрій і статус суддів : Закон України : від 2 червня. 2016 р. № 1402-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

30. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

31. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV. // URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2899-15>

32. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

33. Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства: Наказ МВС України, Адміністрації державної прикордонної служби України, СБ України від 23.04.2012 № 353/271/150 // URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12>.

34. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

35. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF>

36. Про затвердження Положення про Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень : постанова Кабінету Міністрів України : від 5 січ. 2011 р № 5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 2 – Ст. 102. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-2011-%D0%BF>

37. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України / Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 02.07.2014 № 228.// Офіційний вісник України від 15.07.2014 — 2014 р., № 54, стор. 88, стаття 1455, код акту 73125/2014. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>

38. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000 № 188 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

39. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Наказ МВС України від 15.11.2017 № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text>

Основна література:

40. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Гусарова С.М.; [С.М. Гусаров, О.Ю. Салманова, А.Т. Комзюк та ін.]. – Харків, 2020. – 512 с.

41. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с. URL: // <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2020.pdf>

42. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с. // URL: <file:///Users/elena/Desktop/MnuQRfpcr-NrWRZf3sUMKVM06z0IDZpi.pdf>

43. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін.] ; за заг. ред. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків: ХНУВС, 2017. — 242 с.

44. Загальне адміністративне право : підручник / І.С. Гриценко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ : Юрінком Інтер, 2017. - 566 с.

45. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / В.Я. Настюк, О.Ю. Синявська, В.В. Мартиновський та ін.; за заг. ред. В.Я. Настюка. - Харків : Право, 2019. - 510 с.

46. Адміністративне право : посібник для підгот. до іспиту / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй та ін.— Харків : Право, 2016.— 144 с.

Допоміжна література:

47. Гусаров С. М., Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Деякі актуальні проблеми реформування інституту адміністративної відповідальності. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 112–119. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_17.pdf

48. Комзюк, А. Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: деякі проблеми правового регулювання / А. Т. Комзюк, Є. А. Липій // Право і безпека. – 2017. – № 2 (65). – С. 34–38.

49. Салманова, О. Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. Ю. Салманова; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2016. 40 с.

50. Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. комент / [О.І. Безпалова, К.Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін.], за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2016. – 408 с.

51. Законодавче забезпечення правоохоронної діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – Харків : Стильна типографія, 2017. – 1164 с. – (до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку у Харкові).

52. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України» (Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Музичук О. М., Казанчук І. Д. / Міністерство внутрішніх справ України ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків : Факт, 2022. – 452 с.)

Інформаційні ресурси:

1. <https://rada.gov.ua/>
2. <https://www.kmu.gov.ua/>
3. <https://mvs.gov.ua/>
4. <https://www.npu.gov.ua/>